

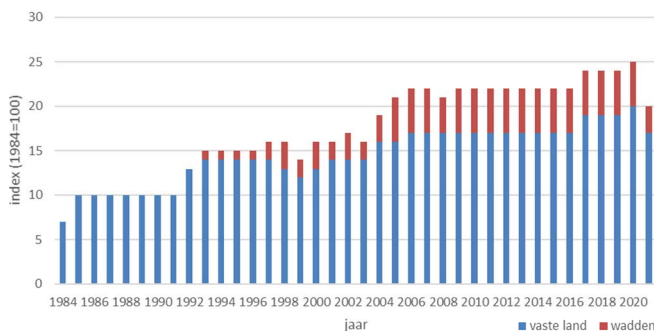
NEM Dagactieve Zoogdieren Konijntellingen

Sinds 1984 worden in de duinen op systematische wijze konijnen geteld door de terreinbeheerders. Dat gebeurt door 's-avonds vaste routes te rijden met de auto waarbij konijnen die in het licht van de koplampen verschijnen, worden geteld. Zo gebeurt het vier tot acht keer in het voorjaar en vier tot acht keer in het najaar. In dit artikel presenteren we de indexcijfers en de trends voor de konijnenstand in de duinen voor de periode 1984-2021.

Aantal routes en uitbreiding

In 2021 liggen verspreid langs de kust inmiddels 25 routes: 20 op het vaste land, en 5 op de Waddeneilanden (figuur 1). Van de bewoonde Waddeneilanden worden alleen op Schiermonnikoog geen konijnen geteld. Voor het vaste land is Zeeland de enige kustprovincie zonder konijntellingen. Figuur 2 laat de ontwikkeling in het aantal routes zien waarvan tellingen zijn ontvangen en verwerkt.

Vanwege problemen met Covid-19 zijn er in 2021 in 3 routes op het vasteland en 2 routes op de wadden geen tellingen uitgevoerd.

Figuur 2. Verdeling van het aantal getelde konijnenroutes per jaar, waarvan gegevens zijn ontvangen, op het vaste land en op de wadden in de periode 1984-2021.

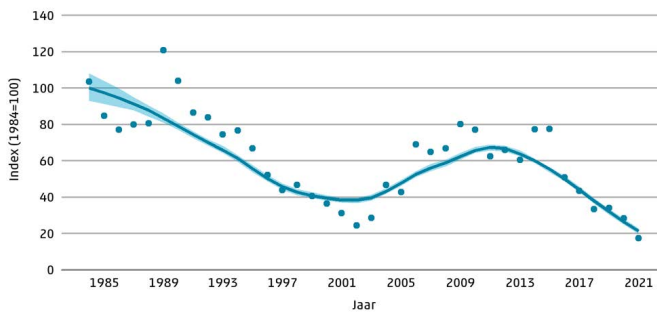
Figuur 1. Ligging van de routes waar in Nederland konijnen in de duinen worden geteld (rode lijnen).

Ziekte en tijdelijk herstel

De indexcijfers over de hele kuststreek laten zien dat de konijnenstand vanaf begin jaren '90 van de vorige eeuw inzakte. Begin deze eeuw was de omvang van de populatie nog ongeveer 20% van de omvang in 1984. De oorzaak van deze afname was de virusziekte RHD type 1 (RHDV-1) die rond 1990 Nederland bereikte. Deze ziekte zorgde voor de grote afname van de konijnenpopulatie in de kuststreek (figuur 3 tot en met 5) en in de rest van het land (zie de resultaten van het project Dagactieve Zoogdieren BMP/MUS in deze Telganger). Na ruim een decennium van voortdurende achteruitgang door RHDV-1 begon de populatie zich vanaf 2003 weer te herstellen. De periode van herstel is sinds 2016 echter voorbij. Sinds dat jaar nemen de landelijke indexen in de duinen af en in 2021 ligt de index nog amper boven de 15% van de omvang in 1984. Kortom een nieuw dieptepunt sinds 2002. Deze afname komt waarschijnlijk op conto van RHDV-2.

Myxomatose, de andere bekende konijnenziekte die de populatie zwaar aantastte, dateert al van de jaren vijftig, van lang vóór de start van dit meetnet. Het effect daarvan op de populatie is in deze grafiek dus niet te zien. Wil je op de hoogte blijven van ziekten bij konijnen (of andere inheemse wilde dieren), kijk dan met enige regelmaat op de website van het DWHC (dwhc.nl).

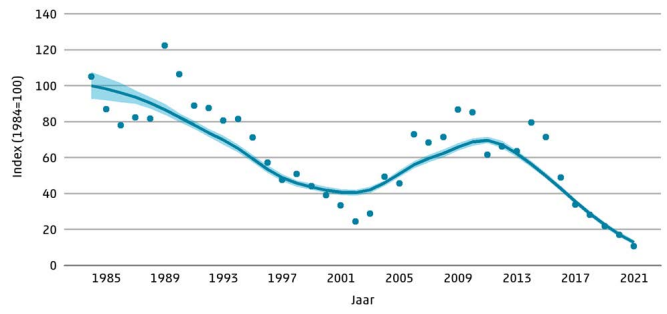
Konijn, Duinen voor- & najaar

Bron: NEM (Zoogdierverseniging, CBS), 2022

Figuur 3. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in de duinen van Nederland in de periode 1984-2021. Weergegeven zijn de indexen (stippen), trend (blauwe lijn) en 95%-betrouwbaarheidsinterval (blauwe band).

Konijn, Vasteland duinen voor- & najaar

Bron: NEM (Zoogdierverseniging, CBS), 2022

Figuur 4. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in de vaste lands duinen in de periode 1984-2021. Weergegeven zijn de indexen (stippen), trend (blauwe lijn) en 95%-betrouwbaarheidsinterval (blauwe band).

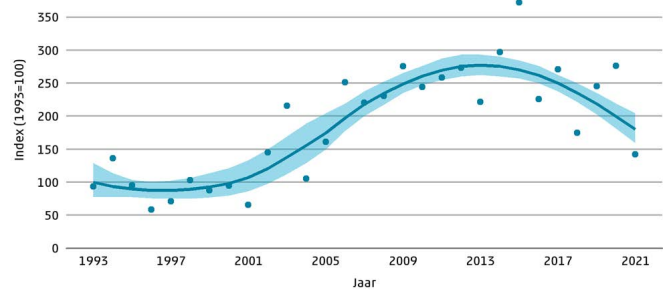
Over de gehele periode van 38 jaar dat er konijnen in (een deel van) de duinen worden geteld, is het aantal konijnen dus afgenomen (trendbeoordeling: matige afname). De trend over de afgelopen 12 jaar laat echter een sterke afname zien, oftewel een afname van 5% of méér (gemiddeld) per jaar. Er is binnen de duinen wel een groot verschil in ontwikkeling tussen het vasteland en de wadden (figuur 3 tot en met 5). De vergelijking is een beetje lastig doordat het tellen op de Waddeneilanden wat later begonnen is. Maar op de wadden zijn, gekeken naar de periode 1993-2021, de konijnen toegenomen (trendbeoordeling: matige toename). De toename op de wadden is echter afgezwakt, want in de periode 1993-2017 was er nog sprake van een sterke toename. Was er in 2020 nog een verbetering ten opzichte van 2018 en 2019, in 2021 is de populatie op de wadden weggezakt naar het niveau van net na de eeuwwisseling. Over de periode 1993-2021 is er op het vasteland sprake van afname. Op het vasteland zakt de konijnenpopulatie in de duinen steeds verder weg en volgen de laatste drie jaar dieptepunt na dieptepunt. In vergelijking met 1984 is er in 2021 slechts 10% van de konijnenpopulatie in de vaste lands duinen over. Kijken we naar de trends van de laatste 12 jaar dan is er in de vaste lands duinen sprake van een sterk afnemende populatie. Op de wadden was vorig jaar over de laatste twaalf jaar nog sprake van een stabiele situatie, maar die is inmiddels veranderd in een matige afname.

Regionale verschillen

Ook binnen regio's in de vaste lands duinen is er duidelijk sprake van verschillende ontwikkelingen. De konijnen in de duinen boven het Noordzeekanaal hebben het moeilijk (trendbeoordeling gehele periode: matige afname). De laatste 12 jaar laat voor het voorjaar hetzelfde beeld zien, maar voor het najaar is er sprake van een sterke afname. In duingebieden ten zuiden van het kanaal doen de konijnen het, over de gehele periode bezien, nauwelijks beter (trendbeoordeling: stabiel in voorjaar en matige afname in najaar). Maar hier is er de laatste 12 jaar in het voor- en najaar juist sprake van een sterke afname.

Figuren 6 en 7 laten zien hoe verschillend de ontwikkelingen in de duinen in de provincies Noord- en Zuid-Holland zijn. Het konijn doet het in de duingebieden van Zuid-Holland gemiddeld over de periode 1984 - 2021 redelijk goed (trendbeoordeling: matige toename), vooral vanwege het opveren van de aantallen rond 2010-2015. Het aantal konijnen in de duinen van Noord-Holland is in de periode 1984-2021 afgenomen (trendbeoordeling: matige afname). Ook in Noord-Holland is een opleving rond 2010, maar die is veel kleiner dan in Zuid-Holland en te klein om de trend te keren. Voor de laatste 12 jaar is de situatie slechter. In Noord- én Zuid-Holland is dan sprake van een sterke afname.

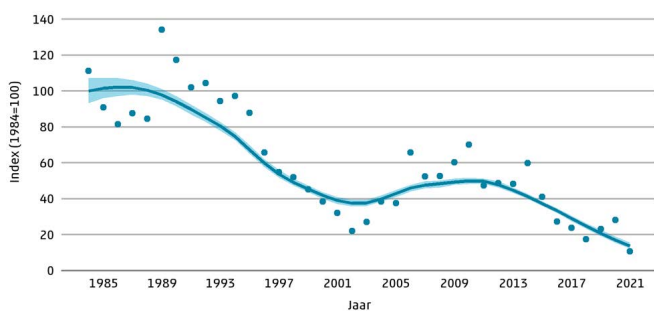
Konijn, Waddenduinen voor- & najaar

Bron: NEM (Zoogdierverseniging, CBS), 2022

Figuur 5. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in de duinen van de wadden in de periode 1993-2021. Weergegeven zijn de indexen (stippen), trend (blauwe lijn) en 95%-betrouwbaarheidsinterval (blauwe band).

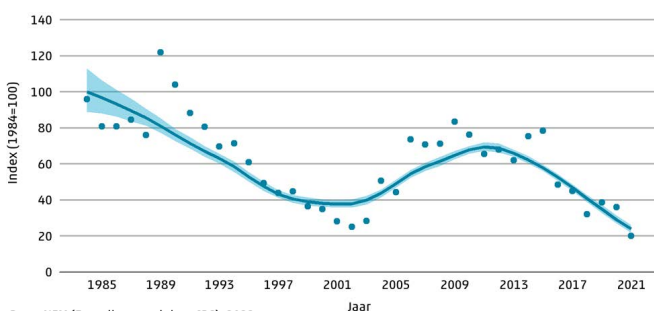
Konijn, Noord-Holland voor- & najaar

Bron: NEM (Zoogdierverseniging, CBS), 2022

Figuur 6. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in Noord-Holland in de periode 1984-2021. Weergegeven zijn de indexen (stippen), trend (blauwe lijn) en 95%-betrouwbaarheidsinterval (blauwe band).

Konijn, Gras voor- & najaar

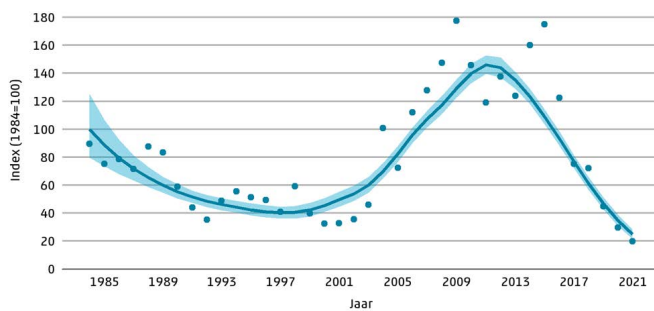
Bron: NEM (Zoogdierverseniging, CBS), 2022

Figuur 8. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in grasland in de duinen in Nederland in de periode 1984-2021.

Verschillen per biotoop

Populatiegroottes en –dichtheden verschillen ook per biotoop. In het grasland van de duinen en in een mix van grasland en bos had het konijn zich hersteld, maar na 2017 is er een behoorlijke afname (figuur 8 en 9). Deze biotopen laten dezelfde trend zien, over de gehele periode (1984–2021) is de omvang van de populatie matig afgenomen en over de laatste twaalf jaar is er een sterke afname. Voor het biotoop grasland is in 2021 een nieuw dieptepunt bereikt. In vergelijking met 1984 is er nog maar net boven de 20% van de populatie over. Het vorige dieptepunt was in 2002 en lag 6 punten hoger. Ook in een mix van grasland en bos is er sprake van een nieuw dieptepunt. In vergelijking met de populatie in 1984 is er nog maar 10% over. In het biotoop bos is de afname nog groter en zelfs dusdanig groot dat de trendbeoordeling over de gehele periode (1984-2021) op een sterke afname komt. Hier is nog maar minder dan 5% van de populatie aanwezig in vergelijking met de situatie in 1984. Vorig jaar was de beoordeling nog een matige afname.

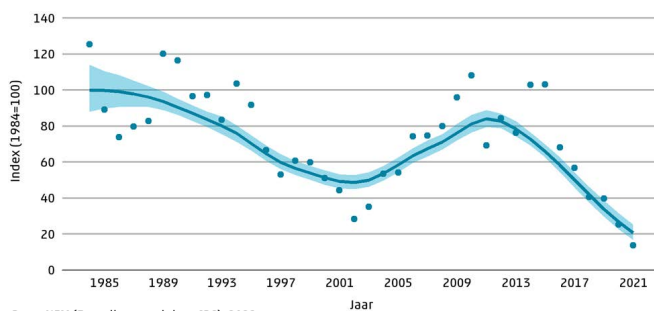
Konijn, Zuid-Holland voor- & najaar

bron: NEM (zoogdierverseniging, CBS), 2022

Figuur 7. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in Zuid-Holland in de periode 1984-2021. Weergegeven zijn de indexen (stippen), trend (blauwe lijn) en 95%-betrouwbaarheidsinterval (blauwe band).

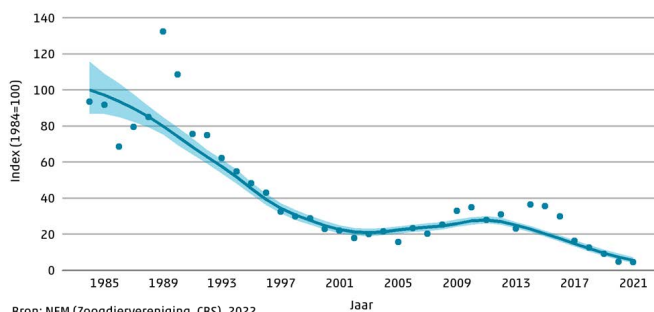
Konijn, Gras-bos mix voor- & najaar

Bron: NEM (Zoogdierverseniging, CBS), 2022

Figuur 9. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in een mix van grasland en bos in de duinen in Nederland in de periode 1984-2021.

Konijn, Bos voor- & najaar

Bron: NEM (Zoogdierverseniging, CBS), 2022

Figuur 10. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in het bos in de duinen in Nederland in de periode 1984-2021.

Het konijn in de duinen maakt dus een nieuwe periode van lage aantallen mee. Op de wadden na zijn deze aantallen ongekend voor alle begroeiingstypen en regio's. Er zijn aanwijzingen dat dit vooral te maken heeft met het optreden van RHDV-2.

We willen alle konijntellers hartelijk danken voor hun medewerking en hopen dat ze ook in de toekomst mee blijven doen.